

Oppgave I

a. **De fire edle sannheter** ble innsett av Buddha ved hans oppvåkning i Bodh-gaya(?), etter han hadde sittet under et tre i ukesvis for å meditere. Han formulerte disse sannhetene for sine følgere under en tale i en dyrepark i Benares.

- Livet kjennetegnes av lidelse
- Lidelsen har en årsak
- Årsaken er begjæret
- Begjæret kan fjernes ved å følge den åtte-foldige vei

b. **Karma** er en kosmisk valuta som inngår i regnestykket over en persons handlinger. God karma er den måleenheten som avgjør om man har gjort det godt i henhold til buddhismen. Man kan kun oppnå karma ved intensjon. Hvis du har en intensjon om å drepe et dyr og gjør det, så får du dårlig karma. Hvis du derimot trækker på en maur og dreper den uten vilje, så gir det ikke dårlig karma. På samme måte får man kun god karma hvis man har som intensjon å gjøre noe godt/riktig. Karma er et viktig konsept som ligger til grunn for gjenfødelse i samsara. Hvis man har opparbeidet god karma gjennom sitt liv, vil man gjenfødelse til et bedre liv enn man har i dag. Har man dårlig karma vil man gjenfødelse til et dårligere liv som menneske, eller til et liv som dyr. Kun mennesker kan opparbeide karma. Grunnen til at man får dårlig karma av å skade andre (og ikke praktisere ikke-beskadigelse, ahimsa) er nettopp pga at man kan gjenfødelse utallige ganger, så det dyret du skader kan være din mor eller din venn i en annen inkarnasjon. På denne måten får man empati med alle levende vesener, og oppnår god karma gjennom positive handlinger og å behandle andre bra.

c. **Dukkha** er den buddhistiske benevnelsen på tro.

d. **Stupa** er et religiøst bygg som skal inneholde noen form for buddha-levninger. Det kan være et hårstrå eller andre små ting, men alt teller når det kommer til å benevne noe som en stupa.

e. **Bodhisattva** er et begrepet som brukes, hovedsaklig i Mahayana-buddhisme, om noen som har oppnådd oppvåkning innenfor buddhismen. Denne personen kan bli igjen på jorden for å forkynne sin lære, eller så kan den gjenfødelse i et høyere lag enn den materielle jorden. I Theravada brukes begrepet arhat, og er hovedsaklig en person som oppnår oppvåkning ved døden (parinirvana).

f. **Oppvåkning** er det åndelige målet for buddhister. Oppvåkning kan kalles nirvana, eller å innse den fullstendige sannheten. Bildet som oppstår ved bruk av "oppvåkning" er at folk flest er i en slags sovetilstand, mens den som er oppvåknet har blitt bevisst. Buddha fikk sin oppvåkning da han innså de fire edle sannheter under et tre etter en periode med ekstrem askese.

g. **Madhyamaka** er en gren innenfor Mahayanabuddhismen. Sentralt innenfor Madhyamaka er bodhisattva-idealet. Personer skal bestrebe å være barmhjertige og gode. De har fokus at alle mennesker har iboende buddha-natur. De mener derfor at man trenger ikke å bli en Buddha, men bare innse sin egen "buddha-het".

h. **Xiao** (foreldreresspekt), også kalt filial piety, er et sentralt begrep i konfusianismen og i kinesisk kultur. Foreldreresspekt baseres på et skyld-forhold til sine foreldre, som fører til at man skal respektere og høre på sine foreldre, ta vare på dem når de blir gamle, og når de

dør, gi dem en verdig begravelse. I tillegg skal barna hedre foreldrene sine ved å utføre ulike ritualer i en periode etter deres død, og hvert år på dødsdatoen. Foreldrerespekt er basert på dette generasjonshierarkiet, men det er også organisert ut fra det patriarkalske systemet. Det baseres på de fem forhold: 1. fyrste og undersått, 2. Far og sønn, 3. Mann og kone, 4. Eldre bror og yngre bror, 5. Venn og venn.

i. **Jinja** er et begrep innenfor shinto i Japan.

Oppgave II

a. **Den åtte-foldige vei** er Buddhas retningslinjer som man kan følge for å kvitte seg med begjæret, som igjen fører til at man blir kvitt lidelse. Disse åtte er rett tale, rett handling, rett levemåte, rett intensjon, rett forståelse, rett bestrebelse, rett konsentrasjon, og rett oppmerksomhet. De åtte retningslinjene deles ofte inn i tre kategorier, visdom, etikk, og meditasjon. Den åtte-foldige veien anbefaler å ikke lyve, ikke prate tomprat, behandle andre med respekt og barmhjertighet, gjøre ting med gode intensjoner, ikke skade andre, ikke leve et liv som bidrar til andres lidelse (eks. slakter eller svindler), være fornøyd med det man har, ikke være sjalu osv.

b. Både Rene land og Zen/Chan er retninger innenfor Mahayana-buddhismen, noe som gjør at de har fellestrekk, men det er også markante forskjeller, hovedsaklig i praktiseringen og åndelig fokus.

Rene Land - Fokus på bodhisattva-idealet, og at man som bodhisattva kan regjere over sitt egne "land". En viktig skikkelse innenfor Rene land-retningen i buddhismen er Amitabha (Amida i Japan), som regjerer over sitt eget rike etter å ha blitt bodhisattva. Amida nevnes også i sutraer, og disse sutraene er mest brukt innenfor Rene land. Denne retningen er populær retning både i Kina og Japan.

Zen - Zen-buddhismen, eller Chan som retningen kalles i Kina, har fokus på meditasjon og riktig praksis. Meditasjon står i sentrum, og gjennomføres ofte og strukturert for å oppnå forståelse. De mener at disiplin og spontanitet hører sammen. En sammenligning kan være at en musiker må øve mye og ha godt grunnlag for å kunne improvisere slik at det høres enkelt ut, og at det er i samspill med de andre musikerne. Zen har lite fokus på tekster, og sier at "sutraer er som dopapir". Det er ikke ytre tekster som er viktige, det er indre innsikt og disiplin. Spontaniteten kommer til syne i de kjente "zen-hagene" hvor det er naturlig flyt av asymmetri.

c. De tre skikkelsene på bildet er **Buddha, Kongzi, og Laozi**, som representerer hver sin religiøse tradisjon. Kongzi holder en Buddha som er baby, og avbildes på denne måten fordi buddhismen var "nykommeren" i Kina. Konfusianisme og Daoisme ble sett på som eldre og mer etablerte tradisjoner. Disse tre representerer religiøs tradisjon i Kina, og understreker at religion ikke ble ansett som noe eksklusivt eller avgrensende. I templer finner man ofte statuer av alle tre figurene, og man "ber" til den som virker mest relevant for det man ønsker å oppnå. F.eks. kan man be til Kongzi hvis man ønsker hell på eksamen, ettersom han er utdanningens fanebærer i Kina. Religiøs pluralisme og synkretisme ble vanligere og vanligere fra og med Tang-dynastiet, og buddhismen ble sinisert for å passe inn i det pluralistiske systemet.

d. **Shinto** har, lignende som konfusianismen i Kina, vært viktig for å legitimere keiserdømmet. Keiseren i Japan ble presentert som om han var direkte avkom av Amaterasu (sol-gudinnen), og at hans mandat kom fra høyere makter. Keiseren ble ansett som en guddom

(Kami), og ble derfor respektert og hedret som ufeilbarlig. Dette mandatet fra høyere makter ble i første del av 1900-tallet (og tidligere) brukt for å legitimere en imperialistisk holdning til verden. Meiji-reformen sørget for at Japan ble mer nasjonalistisk, og begrenset kontakten med omverdenen. Shinto ble vedtatt som Japans offisielle statsreligion, og ritualer som var forbudt med shinto ble en del av det å være japaner. Etter andre verdenskrig ble Shinto avskaffet som statsreligion/ideologi, og keiseren måtte bøye seg foran folket og si at han ikke var guddommelig.

Oppgave III

b. Sentrale anliggender og ideer i konfusianisme

Innledning

Konfusianismen er en retning innenfor filosofi/ideologi/religion som ble utviklet i Kina i de siste tre århundrene før vår tidsregning. Navnet konfusianisme kommer fra opphavsmannen, Kongzi, og den kinesiske betegnelsen kongfuzi som ble romanisert av kristne misjonærer som kom til Kina. Hvorvidt konfusianisme er en religion har blitt diskutert, og det kommer an på definisjonen man har av religion. Jeg tar i denne oppgaven ikke stilling til denne diskusjonen, men vil legge frem hva konfusianismen som tanke sett og system dreier seg om. Konfusianismen har ikke noe presteskap, men man kan finne konfusianske templer og statuer av Kongzi i buddhistiske eller daoistiske templer.

I denne oppgaven skal jeg redegjøre for sentrale anliggender og ideer innenfor konfusianisme, men hovedfokus på skillet mellom den opprinnelige konfusianismen og nykonfusianismen. Begreper som xiao og li vil utdypes som to (av flere) sentrale ideer i konfusianismen.

Konfusianismens opphav og sentrale ideer

Kongzi (Konfusius) levde rundt år 300 f.v.t., i perioden kalt "warring states period" mot slutten av Zhou-dynastiet i Kina. Han ble født i Lu, i dagens Shandong-provins. Kongzis oppvekst var normal, og han var offentlig embetsmann i lavere verv, og klarte aldri å nå de høydene han selv ønsket innenfor offentlig tjeneste. Som forbilde hadde Kongzi ledere fra Zhou-dynastiet, som han anså som Kinas storhetstid, og mye av hans filosofi gikk på å emulere Zhou-dynastiets karakteristikk. Kongzi utviklet et system med fokus på sosial harmoni gjennom kultivering, foreldrespekt og riktig bestrebelse. Han ønsket gjerne å få innflytelse på samfunnet, og for å oppnå dette måtte han få en leder på sitt lag. Han reiste derfor rundt i en periode for å overtale ledere rundt om kring til å benytte seg av hans metoder. Det var ingen som bet på agnet, og Kongzi fikk ikke oppnådd så mye i sin levetid. Det han derimot oppnådde var å skaffe seg en gruppe med følgere som trodde på hans ideer og videreutviklet dem. Det var ikke før Han-dynastiet startet (ca 200 f.v.t.) at konfusianismen fikk fotfeste. Til gjengjeld fikk konfusianismen status som statsideologi i denne perioden, frem til ca. 200 v.t.

Konfusianismen, som vokste ut fra Kongzis filosofi, ble opprinnelig benevnet som filosofien for de lærde/literati. Dette på grunn av deres fokus på utdanning. Det var ingen almenn egenskap på Kongzis tid i Kina å kunne lese og skrive, så utdanning ble i denne sammenheng sett på både som lese- og skrivekyndighet, men også kjennskap til og refleksjon rundt klassiske tekster. Tekster som står sentralt innenfor konfusianismen er bl.a. Analektene og Den Store Lære. Analektene er en sammenfattelse av samtaler mellom Kongzi og hans følgere, og inneholder mye av Kongzis lære. Et system ble også utviklet for å ta eksamener for å oppnå offentlige verv, ofte flere eksamener for å avgjøre hvor høye verv man kunne få. I prinsippet betød dette fokuset på utdanning at hvem som helst kunne bli embetsmann, så lenge de hadde utdanning og besto eksamenene. Ervervet status overgikk medfødt status og rikdom. I praksis var det derimot slik at mange som ble utdannet og fikk offentlige verv var de som kom fra familier hvor de hadde råd til å betale for utdanning og det som var nødvendig for å kunne klare seg gjennom studiene.

Hierarki var sentralt i konfusianismen, både i form av at de lærde skulle styre samfunnet på vegne av de ulærde, men også i familiestrukturen. Keiserdømmet baserte seg også på et hierarki, med keiseren (som hadde mandat fra Himmelen, tian, til å styre) øverst, høyere embetsmenn, lavere embetsmenn osv. Begrepet xiao, eller foreldreresspekt, lå til grunne for det konfusianismen så på som det harmoniske samfunnet. Barn skulle respektere sine foreldre, og koner skulle respektere sine ektemenn. Konfusianismen ble utviklet med grunnlag i en patriarkalsk samfunnsstruktur. En kvinnes liv ble definert i tre faser: Først skulle hun lyde og respektere sin far og sine brødre, deretter skulle hun lyde og respektere sin ektemann, og til slutt skulle hun lyde og respektere sin eldste sønn. Foreldreresspekten ble sett på som en forpliktelse barn har overfor sine foreldre, både i dette liv, men også etter foreldrenes død. For å sikre sine foreldres suksess i etterlivet måtte visse ritualer gjennomføres ved begravelse, og i en periode etter deres død. Det er også vanlig å ha et familiealter i hjemmet hvor man tidvis hedrer sine forfedre. Selv om denne foreldrekulten ikke er et særkonfusiansk konsept, sto familieresspekt og ritualer i den forbindelse veldig sentralt i det konfusianske samfunnssynet.

Det filosofiske grunnlaget i konfusianismen var fokusert på sosial harmoni, og målet med kultiveringen og utviklingen i konfusianisme var å bli en junzi (gentleman, kultivert/vis person). Det var flere egenskaper som ble forbundet med å bli en junzi, bl.a. xiao, men også konsepter som li (prinsipp) og ren (barmhjertighet). Disse egenskapene skulle sørge for at hver enkelt kom til nytte i samfunnet, og bidro til harmoni, men også at de skulle utvikle seg selv til å bli et best mulig menneske. Det var derimot hovedfokus på samfunnsnytte og den sosiale konteksten innenfor konfusianismen.

Nykonfusianisme og Zhu Xi

Etter Kongzis levetid ble konfusianismen diskutert og utviklet av filosofer og følgere. En av de mest kjente filosofene innenfor konfusianismen er Mengzi (Mencius). Mengzi regnes som den mest innflytelsesrike etter Kongzi i konfusianismen. Mengzis hovedbidrag til diskusjonen om konfusianismen var hans syn på mennesket som underliggende godt. Andre mente at mennesket i bunn var dårlig, og at kultivering og utdanning handlet om å lære seg å fjerne disse dårlige egenskapene. Mengzi, derimot, mente at man i bunn og grunn er god, og at kultivering dreier seg om å ikke la seg forpurre av negative impulser langs veien.

Nykonfusianismen ble utviklet over tusen år etter at konfusianismen først ble innlemmet som en del av kinesisk offentlighet, og ble sammenfattet av Zhu Xi. Flere reformforsøk hadde blitt gjort innenfor konfusianismen gjennom tidene, men den første som formulerte et gjennomført system var Zhu Xi. Zhu Xi var enig i Mengzis syn på mennesket, og ønsket å tilbakeføre samfunnets fokus på konfusianismen. Perioden etter Han-dynastiet hadde blitt preget av buddhismens inntog i Kina, og daoismens utvikling. Det var i større grad religiøs pluralisme, og konfusianismen mistet status som "hovedideologien" i Kina. På 1200-tallet ble derimot nykonfusianismen formulert, og Zhu Xi anså det som en tilbakevending heller enn en radikal reform av konfusianismen. Konfusianismen ble formulert som den ytre retningen mens daoisme og buddhisme ble sett på som indre retninger.

Nykonfusianismen responderte på innflytelsen av buddhisme og daoisme, og var i stor grad synkretistisk. De to hovedbegrepene som Zhu Xi fokuserte på var li (prinsipp) og qi (kosmisk energi). Hans hovedsyn var at alt i denne verden kommer fra og består av det samme, nemlig li. Denne tanken om li kan sammenlignes med dao i daoismen og buddhismens tanker om at ingenting har en egenverdi/et eget selv. I tillegg til li, var nykonfusianismen opptatt av qi som en drivende kraft i universet. Qi var et viktig konsept i daoismen, hvor qi er energiene som styrer yin og yang. Dette konseptet ble i nykonfusianismen inkorporert som en viktig del av den filosofiske tilnærmingen.

Målet med nykonfusianismen ble formulert som indre kultivering, og ikke ytre status, rikdom eller fortjeneste. Selv om systemet med eksamener for offentlige embetsstillinger fremdeles var tilstede, var Zhu Xis fokus på den indre utviklingen. Han fortsatte å fokusere på utdanning, men utvidet tanken om at utdanning burde være tilgjengelig for flere og på flere steder enn tidligere. Zhu Xi gikk også gjennom de konfusianske tekstene, og la til kommentarer for å tydeliggjøre det nye fokuset innenfor konfusianismen.

Nykonfusianismen ble ikke umiddelbart en suksess, men etter hvert ble ideene til Zhu Xi akseptert, og hans endringer i den konfusianske kanon ble implementert. Nykonfusianismen responderte til et tydelig behov i det kinesiske samfunnet for indre åndelig liv, men passet på å videreføre de gamle tankene om samfunnsnytte og sosial harmoni.

Konklusjon

Konfusianismen ble utviklet av Kongzi, og ble inkorporert som et offentlig system under Han-dynastiet. Hovedmålet med konfusianismen var kultivering av seg selv gjennom utdanning og riktig praksis i samfunnet. Noe av det viktigste i konfusianismen var sosial harmoni, og denne harmonien skulle oppstå gjennom å tilpasse seg hierarkiet i samfunnet så vel som i familien. Hver person skulle strebe mot å bli en junzi (gentleman) gjennom å oppføre seg i tråd med li og ren, og kultivere sinnet.

Nykonfusianismen ble utviklet på grunn av, og som en respons til at buddhisme og daoisme ble så populært og utstrakt i Kina. Selv om konfusianismen ikke har enevelde i Kina, har den konfusianske arven påvirket dagens kinesiske samfunn betraktelig. Religion er i stor grad et pluralistisk begrep i Kina også i dag, hvor man gjerne ser symbolet fra alle tre tradisjonene i templer og alter.